

Мороз О. Т., ст. викладач; Клименко В. О., здобувач вищої освіти третього рівня; Шур Т. М., здобувач вищої освіти першого рівня (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Півне, o.t.moroz@nuwm.edu.ua shur_az19@nuwm.edu.ua)

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Проведено аналіз основних міжнародних принципів правової охорони навколишнього середовища в їх спрямованості та загальному контексті ідеї сталого розвитку. Виявлено, що прагнення міжнародної спільноти до позитивного екологічного ефекту зосереджено на розробці ідей, пов'язаних з навколишнім середовищем, які можуть принести користь суспільству і екосистемам в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: довкілля; природні ресурси; держави; сталий розвиток.

Природоохоронна діяльність є неодмінною умовою гармонійного розвитку системи «людина – суспільство – природа», важливим знаряддям підвищення рівня екологічної культури особистості та розуміння необхідності раціонального використання природних ресурсів і збереження довкілля. Забезпечення сталого соціально-економічного поступу має супроводжуватися створенням безпечного для життєдіяльності суспільства і зокрема кожної людини стану довкілля, спираючись на досконалу природоохоронну діяльність, яка б базувалася на гуманітарних і демократичних ідеях та принципах міжнародного права, вироблених практикою міжнародної спільноти, занепокоєної сьогоденням і майбутнім життям на планеті Земля.

Міжнародне право навколишнього середовища – це сукупність міжнародно-правових принципів і норм, що регулюють міжнародні відносини з приводу охорони навколишнього середовища від шкідливих впливів, раціонального використання її окремих елементів з метою забезпечення оптимальних умов життя і здоров'я окремих індивідів, а також самого існування людства в цілому [1].

Міжнародне екологічне право являє собою систему норм, що регулюють міждержавні та інші міжнародні відносини в сфері охорони і використання навколишнього природного середовища. Міжна-

родне право навколишнього середовища реалізується на практиці шляхом укладання двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів. При укладанні міжнародного договору, держава приймає на себе певні зобов'язання, про виконання яких звітує відповідно до прийнятої процедури.

Норми міжнародного права існують у певній формі, вони зафіксовані у вигляді відповідного правового «джерела».

Загально визнано, що найбільш авторитетно джерела міжнародного права окреслено у ст. 38 (1) Статуту Міжнародного суду ООН, якими суд керується при вирішенні спорів, що передаються йому для розгляду [2].

До таких джерел відносять:

1) міжнародні конвенції – як загальні, так і спеціальні, що встановлюють правила, безперечно визнані державами, які є сторонами спору;

2) міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної як правова норма;

3) загальні принципи права, визнані цивілізованими націями;

4) із застереженнями, вказаними у ст. 59, судові рішення та доктрини найбільш кваліфікованих фахівців із міжнародного публічного права різних націй як допоміжний засіб для визначення правових норм.

Незважаючи на таке різноманіття джерел міжнародного права, найбільше значення мають міжнародні договори, які можуть бути двосторонніми або багатосторонніми. Договори є обов'язковими для виконання державами, які несуть відповідальність за їх невиконання.

Різновидами договорів є пакти, трактати, конвенції, угоди.

Основним суб'єктом міжнародного права є незалежна держава, міжнародні організації. Міжнародні організації в області охорони навколишнього середовища поділяються на глобальні та регіональні.

Єдиною глобальною універсальною організацією є Організація Об'єднаних Націй. Її спеціалізованими установами, що діють в сфері міжнародного екологічного права є:

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО);

Організація економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР);

Міжнародна організація праці (МОП);

Світова туристська організація (СТО);

Світова організація торгівлі (СОТ);

Всесвітня метеорологічна організація (ВМО);

Міжнародний валютний фонд (МВФ);
Міжнародна асоціація розвитку (МАР);
Міжнародна морська організація (ММО);
Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ);
Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ);
Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ).

Крім того, значні зусилля прикладають держави в рамках ISO – Міжнародної організації зі стандартизації, яка розробила систему стандартів у сфері контролю якості води та систему стандартів ISO-140000 – Управління якістю навколишнього середовища.

Об'єктом міжнародного співробітництва у сфері міжнародного екологічного права є не навколишнє природне середовище, що знаходиться під національною юрисдикцією, а міжнародно-правовий природний простір, що оточує природне середовище Землі в цілому, глобальна екологічна рівновага.

Основними об'єктами міжнародно-правової охорони довкілля є Світовий океан, внутрішні води, флора і фауна, атмосферне повітря, космічний простір, об'єкти загальнолюдського надбання (Антарктида, Місяць).

Метою даної статті було проаналізувати основні міжнародні принципи правової охорони навколишнього середовища в їх спрямованості та загальному контексті ідеї сталого розвитку.

Принципи міжнародного екологічного права. Міжнародна правова охорона навколишнього природного середовища ґрунтується на певних принципах, вироблених спільними зусиллями держав, міжнародних організацій і конференцій. Вони сформульовані в окремих рішеннях міжнародних організацій, документах конференцій, а також обов'язково викладені в національному законодавстві. В узагальненому вигляді до цих принципів належать: пріоритетність екологічних прав людини; суверенні права держави на природні ресурси в межах її території; вільний обмін міжнародною екологічною інформацією; взаємодопомога держав за надзвичайних обставин; неприпустимість екологічного благополуччя однієї держави внаслідок заподіяння екологічної шкоди іншій та ін.

Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток, 1992 р. [3] – декларація з основними принципами екологічного права, що була прийнята на конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища і розвитку в червні 1992 року в Ріо-де-Жанейро (Саміт Землі). Декларація розвиває положення, які містяться в декларації конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем навколишнього середовища, прийнятої

в Стокгольмі 16 червня 1972 (Стокгольмська декларація), і містить в собі 27 принципів екологічно коректної поведінки світової спільноти.

Принцип 1. Предметом основної турботи та головними провідниками сталого розвитку є люди. Вони мають право на здоровий і продуктивний спосіб життя в злагоді з природою.

Для прикладу, антропоцентрична концепція [4] стверджує, що люди поступово стали геологічним агентом, який помітно змінює Землю сильнішими способами, ніж природні сили, і ці способи мають важливі наслідки як для траєкторії Землі, так і для рішень суспільства. Відповідно до цього підходу, найважливіше завдання, що стоїть перед людством, полягає в тому, щоб створити «Стабілізовану Землю», яка веде Земну Систему з її нинішньої траєкторії кліматичного лиха. Це рішення навряд чи може з'явитися в ландшафті стабільності системи Земля без участі людини в його створенні і підтримці.

Принцип 2. Держави мають суверенне право розробляти **власні** природні ресурси, реалізуючи власну екологічну політику і розвиток, несучи відповідальність за те, що їх діяльність знаходиться в рамках їх юрисдикції або управління і не представляє небезпеки для навколишнього середовища інших держав або районів, що лежать за межами їх національної юрисдикції.

Принцип 3. Право розробляти ресурси, розвиватися повинно бути повним, щоб враховувалися потреби існуючих і майбутніх поколінь.

Дані принципи актуальні з огляду того, що експлуатація природних ресурсів, у т. ч. видобувні підприємства по всьому світу є причиною серйозних екологічних проблем. Ці проблеми часто виникають через погане планування, неадекватні нормативні стандарти і відсутність регулюючого нагляду, особливо стосовно режимів інспекції та правозастосування [5]. Проте, попри можливі обмеження принцип 2 та принцип 3 засновані на сучасному мисленні про процедури, які повинні дотримуватися при управлінні природними ресурсами в складних умовах, і, таким чином, пропонує кожній державі орієнтири для розробок регулюючих програм у галузі використання природних ресурсів.

Принцип 4. Для досягнення сталого розвитку охорона навколишнього середовища повинна являти собою складову частину процесу розвитку і не може розглядатися в ізоляції від неї.

Відомо, що глобальне завдання сучасності полягає в тому, щоб навчитися розуміти відносини та їх наслідки між людиною і всією системою Землі, спромогтися узгоджувати складну систему, в якій ці

асоціації є невід'ємною частиною, від економічних до екологічних систем.

Принцип 5. Всі держави і всі люди повинні взаємодіяти, щоб виключити бідність як невід'ємну вимогу сталого розвитку, щоб знизити диспропорцію в життєвих стандартах і краще забезпечувати потреби більшості людей в світі.

Іншими словами, повсталала гостра необхідність втручання в постмодерністський спосіб життя і моделі поведінки споживачів в сучасному суспільстві, що закликають до спільної відповідальності, збалансованого і розумного способу життя.

Принцип 6. Країни, що розвиваються як менш розвинені і з більш забрудненим навколишнім середовищем, повинні користуватися особливим пріоритетом. Міжнародні акції в області охорони навколишнього середовища і розвитку повинні враховувати інтереси і потреби всіх країн.

Принцип 7. Держави повинні взаємодіяти в дусі партнерства, забезпечуючи економне витрачання, захист і відновлення здоров'я і єдність земних екосистем. Відносно глобальної деградації навколишнього середовища держави повинні нести спільну, але диференційовану відповідальність. Існує беззаперечна світова позиція, що країни, які розвиваються повинні усвідомлювати відповідальність за реалізацію сталого розвитку з урахуванням наявних ресурсів і технології під тиском їх громадської думки з урахуванням глобального впливу на навколишнє середовище [6].

Передусім, ці принципи виходять з того, що країни, які розвиваються, споживають величезну кількість палива для стимулювання свого розвитку і викидають в атмосферу велику кількість викидів. Оскільки розвинені країни мають більш сувору політику виробництва товарів, які забруднюють навколишнє середовище, вони прагнуть спеціалізуватися на виробництві екологічно чистих товарів і переносити діяльність, що викликає забруднення, в бідні країни, де правила менш суворі. В результаті забруднення зменшується в розвинених країнах, але збільшується в країнах, що розвиваються. Відповідно до шостого та сьомого принципів, активну участь у зусиллях щодо пом'якшення наслідків забруднення має брати вся міжнародна спільнота, шляхом усунення розбіжностей між промислово розвиненими країнами і країнами, що розвиваються.

Принцип 8. Досягнення сталого розвитку означає підвищення якості життя для всіх людей. Держави повинні скорочувати і виключати фактори нестійкості у виробництві та споживанні, сприяючи відповідній демографічній політиці.

Очевидно, що виробництво і споживання, зокрема поведінка споживача відіграють значну роль на тлі решти чинників, які визначають сталий розвиток суспільства та спосіб життя людей. Тож, ідея цього принципу заснована на раціональному споживанні товарів і продуктів, захисту природних ресурсів, використанні відновлюваних джерел енергії та транспорту з низьким рівнем викидів як головних передумов, які зберігають довкілля та гарантують якість життя наступним поколінням.

Принцип 9. Держави повинні кооперуватися в реалізації своїх можливостей досягнення сталого розвитку, покращуючи науковий рівень розуміння проблем шляхом обміну науковими і технологічними знаннями, сприяючи розробці, адаптації, поширенню і передачі технології, включаючи нові та інноваційні технології.

Розуміння того, як наука, технології та інновації можуть найкращим чином сприяти прискоренню прогресу в досягненні сталого розвитку, залишається складним завданням для дослідників і практиків. У контексті глобального консультативного процесу для підготовки Порядку денного в галузі сталого розвитку на період після 2015 року виникли різні науково обґрунтовані мережі учасників, які прагнуть перетворити дослідження в процес прийняття політичних рішень і сприяти перетворенню, спрямованому на забезпечення стійкості. В останні роки ці мережі, почали мати все більш важливе значення в структуруванні взаємодії науки і політики в глобальному управлінні стійкістю [7].

Принцип 10. Питання охорони навколишнього середовища найкраще розглядати за участю всіх громадян на відповідному рівні. На національному рівні кожен громадянин повинен мати доступ до інформації про навколишнє середовище, яка є в громадських органах, включаючи інформацію про небезпечні матеріали і діяльності в їх районі, і мати можливість взяти участь в ухваленні рішень. Держави повинні сприяти участі громадськості шляхом поширення інформації. Повинен передбачатися ефективний доступ до юридичних і адміністративних процедур, включаючи відновлення і відшкодування збитку.

Забезпечення громадського доступу до екологічної інформації – це відносно новий підхід до управління навколишнім середовищем, який може поліпшити якість прийняття екологічних рішень і боротьби із забрудненням. Багато країн нині вивчають та вдосконалюють способи розкриття цієї інформації, оскільки більшість аспектів надання екологічної інформації потребують поліпшення. Зокрема, все ще необхідно виконати роботу з посилення законів і нормативних актів, що регулюють доступ громадськості до екологічної інформації,

щодо розширення розкриття екологічної інформації підприємствами, з розширення розкриття екологічної інформації в сільських районах і по забезпеченню збору цієї інформації, а також із розкриття та управління екологічною інформацією.

Принцип 11. Держави повинні забезпечити прийняття ефективності екологічного законодавства. Екологічні стандарти, цілі управління та пріоритети повинні відображати аспекти охорони навколишнього середовища і сталого розвитку. Стандарти, що застосовуються в одних країнах, можуть виявитися неприйнятними і незабезпеченими з боку економіки і соціальних потреб, для країн, що розвиваються.

Доведено, що більш суворі екологічна політика призводить до збільшення загальних виробничих витрат країни, а для країн, які вже вжили суворі екологічні заходи, подальше посилення суворості своєї політики, підвищить продуктивність цих країн у довгостроковій перспективі. Крім того, більш суворі екологічна політика призводить до більш жорсткого контролю за використанням таких проміжних ресурсів, як енергія, сировина, послуги з інтенсивним забрудненням і т.д. [8]. Отже, подібні аспекти і визначають розбіжність можливостей для прийняття універсальних стандартів у країнах із різним рівнем розвитку.

Принцип 12. Держави повинні кооперуватися, сприяючи підтримці та відкритості міжнародної економічної системи, яка веде до економічного зростання і сталого розвитку в усіх країнах, із посиленням адресації до проблем погіршення навколишнього середовища. Торгова політика, яка враховує цілі охорони навколишнього середовища, не повинна використовувати будь-які засоби дискримінації або невідповідні обмеження в міжнародній торгівлі. Односторонні дії на користь врахування екологічних чинників поза юрисдикцією країни-імпортера повинні бути виключені. Вимірювання характеристик навколишнього середовища, спрямовані на проблеми транскордонного переносу або глобальних екологічних проблем, повинні бути по можливості засновані на міжнародному консенсусі.

Доведено, що торгівля може побічно впливати на якість навколишнього середовища через показники економічного зростання і фінансового розвитку. Наприклад, науково доведено, що в розвинених країнах ВВП може знизити викиди вуглецю за рахунок торгівлі. Зокрема, торгівля дозволяє передавати і використовувати зелені технології, тим самим скорочуючи викиди вуглецю [6].

Принцип 13. Держави повинні розробити національні закони, що стосуються відповідальності і компенсації збитку за забруднення

та інші екологічні погіршення. Держави повинні також кооперуватися, сприяючи подальшій розробці міжнародного законодавства, що стосується відповідальності і компенсації за негативний вплив на навколишнє середовище, викликаний діяльністю в межах їх юрисдикції або юридичного контролю в області за межами їх юрисдикції.

Принцип 14. Держави повинні ефективно взаємодіяти для зменшення, виключення розміщення або передачі іншим державам виробництва чи матеріалів, які можуть викликати деградацію навколишнього середовища або виявитися небезпечними для здоров'я людини.

Принцип 15. Для захисту навколишнього середовища держави повинні широко використовувати превентивні методи з урахуванням їх можливостей. Коли є небезпека великого або непередбачуваного збитку, недолік повної наукової інформації не повинен бути приводом для відстрочки економічно ефективних заходів для запобігання екологічного збитку.

Принцип 16. Національні агентства повинні сприяти інтернаціоналізації екологічних витрат і використанню економічних інструментів, враховуючи той підхід, що забруднювач повинен в принципі нести затрати на ліквідацію забруднення відповідно до інтересів громадськості без будь-якого спотворення в міжнародній торгівлі та інвестиціях.

Принцип 17. Оцінка впливів на навколишнє середовище як національний інструмент повинна підтримуватися відповідною активністю, щоб врахувати важливі негативні впливи на навколишнє середовище, як об'єкт прийняття рішення на компетентному національному рівні.

Принцип 18. Держави повинні негайно сповіщати інші держави про природні аварії, катастрофи, які можуть призвести раптовий сильний вплив на навколишнє середовище цих держав. Міжнародне співтовариство має реагувати на кожен такий випадок, допомагаючи цим державам.

Принцип 19. Держави повинні передбачати попередню і своєчасну реєстрацію та постачати необхідну інформацію про діяльність, яка може потенційно впливати внаслідок транскордонних переносів на іншу державу. Держава повинна проводити консультації з сусідами на ранніх стадіях такої діяльності і з хорошими намірами.

Ці принципи, на наш погляд, попри свою окрему спрямованість, мають спільну ідею співпраці між різними країнами, перспективи якої зосереджені на спільному підході до управління навколишнім середовищем і природними ресурсами. Очевидно, що така диплома-

тія повинна мінімізувати екологічні непорозуміння між країнами, зменшити невизначеність, стресові фактори, натомість забезпечити можливості для взаємної екологічної вигоди і посилення соціальних зв'язків.

Принцип 20. Жінки відіграють важливу роль в управлінні охороною навколишнього середовища та сталого розвитку. Їх активна участь в роботі суттєва для досягнення стійкого розвитку.

Принцип сформульований виходячи з факту, що жінки надають пріоритети комунікаційним цілям та орієнтуються на збереження гармонійних стосунків, активно піклуються про загальний добробут громади.

Принцип 21. Творчі можливості, ідеали і прагнення юних громадян світу повинні бути мобілізовані для глобального партнерства, для досягнення цілей сталого розвитку, забезпечення кращого майбутнього для всіх.

Будь-які екологічні орієнтири зводяться до спільної мети – збереження довкілля для майбутніх поколінь. Саме тому, екологічне виховання та екологічні прагнення юних громадян повинні підтримуватись та мобілізуватись на глобальному рівні.

Принцип 22. Місцеве населення і спільноти відіграють важливу роль в управлінні охороною навколишнього середовища і забезпечення розвитку завдяки знанням, традиціям, досвіду. Держави повинні виявляти і підтримувати їх прагнення, культуру і інтереси, сприяючи їх колективній участі в досягненні сталого розвитку.

Принцип 23. Навколишнє природне середовище, природні ресурси, що знаходяться у використанні у людей, повинні бути захищені.

Ці обидва принципи впливають із самої ідеї сталого розвитку та виокремлюють чіткі орієнтири для його реалізації.

Принцип 24. Зброя грає деструктивну роль в досягненні сталого розвитку. Держави повинні дотримуватися міжнародних угод про захист навколишнього середовища від збройних конфліктів і кооперуватися при необхідності розробки таких угод.

Принцип пов'язаний з тим, що будь-які конфлікти в державах і суспільствах, де задіяна зброя, рідко бувають простими, а непрямі, довгострокові наслідки дії зброї ще більше посилюють їх. На наш погляд, цей принцип виходить за рамки ідеї заборони завдавати шкоди довкіллю, він також спрямований на посилення позитивного впливу скорочення військових конфліктів.

Принцип 25. Мир, сталий розвиток і охорона навколишнього середовища взаємозалежні і нероздільні.

Принцип 26. Держави повинні вирішувати всі екологічні проблеми мирним шляхом з використанням коштів, передбачених Статутом ООН.

Принцип 27. Держави і люди повинні кооперуватися в позитивних прагненнях і діяти в дусі партнерства для виконання принципів, викладених у цій Декларації, сприяючи подальшому прогресу міжнародних угод в галузі сталого розвитку.

Останні три принципи є продовженням ідеї кооперації держав задля збереження довкілля та впровадження ідей сталого розвитку. У цьому контексті можна узагальнити прагнення міжнародної спільноти до позитивного довгострокового ефекту, шляхом розробки конкретних проектів, пов'язаних з навколишнім середовищем, які можуть принести користь суспільству і екосистемам в довгостроковій перспективі.

«Цілі розвитку тисячоліття» прийнято Асамблеєю ООН у 2000 році. Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ) – це вісім міжнародних цілей розвитку, які 193 держави-члени ООН і, щонайменше, 23 міжнародних організації домовилися досягти до 2015 року.

Цілі включають в себе скорочення масштабів крайньої бідності, зниження дитячої смертності, боротьбу з епідемічними захворюваннями, такими, як СНІД, а також розширення всесвітнього співробітництва з метою розвитку. У 2001 році, визнаючи необхідність більш активно надавати допомогу найбіднішим націям, держави-члени ООН прийняли основні цілі. Мета ЦРТ – прискорення розвитку шляхом поліпшення соціальних і економічних умов у найбідніших країнах світу. Ці цілі ґрунтуються на більш ранніх завданнях міжнародного розвитку, і були офіційно встановлені на Саміті Тисячоліття у 2000 році, де всі присутні світові лідери прийняли Декларацію тисячоліття ООН [9], в якій було представлено вісім цілей.

1 ціль. Ліквідувати абсолютну бідність і голод.

2 ціль. Забезпечити загальну початкову освіту.

3 ціль. Сприяти рівноправності статей і розширенню прав жінок.

4 ціль. Скоротити дитячу смертність.

5 ціль. Поліпшити охорону материнського здоров'я.

6 ціль. Боротися з ВІЛ/СНІДом, малярією і іншими захворюваннями.

7 ціль. Забезпечити екологічну стійкість.

8 ціль. Сформувані всесвітнє партнерство з метою розвитку.

Варто зауважити, що з огляду принципів міжнародного екологічного права, сучасний світовий розвиток зумовлений глобалізаційними викликами та стрімким формуванням загальнопланетарного інфо-

рмаційного простору. Найвиразнішими серед цих викликів є проблеми екологічної безпеки, попередження і протидія тероризму, злочинності й корупції, питання світової енергетичної кризи, проблеми бідності та голоду, і найважливіше серед них – формування і дотримання норм сучасної глобальної етики як умови сталого розвитку.

Екологічні виклики поступу сучасного світу – це проблеми прісної води, ерозії земель, скорочення кількості видів тварин і рослин, збереження озонового шару, попередження небажаних наслідків глобального потепління та можливого парникового ефекту, переміщення екологічно небезпечних виробництв у країни, що розвиваються, прискорення темпів використання природних ресурсів шляхом їх освоєння у важкодоступних районах, нагромадження кумулятивних ефектів забруднення довкілля тощо. Ці проблеми з'явилися не сьогодні, але саме нині абсолютно реальною стала небезпека їх сумарного впливу на життя та перспективи цивілізації.

Таким чином, міжнародна правова охорона навколишнього природного середовища ґрунтується на певних принципах, вироблених спільними зусиллями держав, а також міжнародних організацій і конференцій. Основна концепція співпраці між різними країнами, зосереджена на спільному підході до управління навколишнім середовищем і природними ресурсами. Аналіз офіційних міжнародних принципів охорони навколишнього природного середовища відмічає прагнення міжнародної спільноти до позитивного екологічного ефекту, зосередженого на розробці ідей, пов'язаних з навколишнім середовищем, які можуть принести користь суспільству і екосистемам в довгостроковій перспективі.

1. Міжнародне публічне право : підручник / за ред. В. М. Репецького. К. : Знання, 2012. С. 176–190.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text. (дата звернення: 08.05.2021).
3. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку, 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text (дата звернення: 08.05.2021).
4. Crutzen P. J., Stoermer E. F. The "Anthropocene". *Int. Geosphere-Biosphere Programme Newsletter*. 2000. Vol. 41. P. 17–18.
5. Lubowiecki-Vikuk A., Dąbrowska A., Machnik A. Responsible consumer and lifestyle: Sustainability insights. *Sustainable Production and Consumption*. 2021. Vol. 25. P. 91–101.
6. Benzerrouk Z., Abid M., Sekrafi H. Pollution haven or halo effect? A comparative analysis of developing and developed countries. *Energy Reports*. 2021. Vol. 25. P. 4862–4871.
7. Zeigermann U. Knowledge integration in sustainability governance through science-based actor networks. *Global Environmental Change*. 2021. Vol. 69. P. 102314.
8. Feng G., McLaren K. R.,

Yang O., Zhang X., Zhao X. The impact of environmental policy stringency on industrial productivity growth: A semi-parametric study of OECD countries. *Energy Economics*. 2021. Vol. 100. P. 105320. **9.** Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621#Text (дата звернення: 08.05.2021).

REFERENCES:

1. Mizhnarodne publichne pravo : pidruchnyk / za red. V. M. Repetsko. K. : Znannia, 2012. S. 176–190. **2.** Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii i Statut Mizhnarodnoho Sudu. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text. (data zvernennia: 08.05.2021). **3.** Deklaratsiia Rio-de-Zhaneiro shchodo navkolyshnoho seredovyshcha ta rozvytku, 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text (data zvernennia: 08.05.2021). **4.** Crutzen P. J., Stoermer E. F. The “Anthropocene”. *Int. Geosphere-Biosphere Programme Newsletter*. 2000. Vol. 41. P. 17–18. **5.** Lubowiecki-Vikuk A., Dąbrowska A., Machnik A. Responsible consumer and lifestyle: Sustainability insights. *Sustainable Production and Consumption*. 2021. Vol. 25. P. 91–101. **6.** Benzerrouk Z., Abid M., Sekrafi H. Pollution haven or halo effect? A comparative analysis of developing and developed countries. *Energy Reports*. 2021. Vol. 25. P. 4862–4871. **7.** Zeigermann U. Knowledge integration in sustainability governance through science-based actor networks. *Global Environmental Change*. 2021. Vol. 69. P. 102314. **8.** Feng G., McLaren K. R., Yang O., Zhang X., Zhao X. The impact of environmental policy stringency on industrial productivity growth: A semi-parametric study of OECD countries. *Energy Economics*. 2021. Vol. 100. P. 105320. **9.** Deklaratsiia tysiacholittia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621#Text (data zvernennia: 08.05.2021).

Moroz O. T., Senior Lecturer; Klymenko V. O., Post-graduate Student; Shur T. M., Senior Student (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, o.t.moroz@nuwm.edu.ua shur_az19@nuwm.edu.ua)

ANALYSIS OF INTERNATIONAL PRINCIPLES OF LEGAL PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

The article analyses the main international principles of legal protection of the environment in their orientation and in the general context of the idea of sustainable development. The topicality of the

chosen topic is related to the fact that environmental protection is a prerequisite for harmonious development of the system «man – society – nature». It is an important tool for raising the level of an individual's ecological culture and for understanding the need for the rational use of natural resources and the protection of the environment. These aspects form the basis of the basic principles of sustainable development of society, in which the environmental dimension plays an important role, and its maintenance requires the perfection of regulatory legislation, both within individual countries and at the international level. The system of rules governing inter-State and other international relations relating to the protection and use of the natural environment is international environmental law. International environmental law is implemented through bilateral and multilateral international treaties. Treaties were binding on States, which were responsible for non-compliance. In the article, we analyze the principles of environmentally friendly behaviour of the world community, as set out in the Declaration of the United Nations Conference on the Environment, adopted in Stockholm (Stockholm Declaration) which today remains a relevant reference in the field of environmental protection. Thus, we have found that the basic concept of cooperation between different countries focuses on a joint approach to the management of the environment and natural resources, and that the desire of the international community for a positive environmental impact, focus on developing environmental ideas that can benefit society and ecosystems in the long term.

***Keywords:* environment; natural resources; states; sustainable development.**

Мороз А. Т., ст. преподаватель; Клименко В. А., соискатель высшего образования третьего уровня; Шур Т. Н., соискатель высшего образования первого уровня (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно, o.t.moroz@nuwm.edu.ua shur_az19@nuwm.edu.ua)

АНАЛИЗ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПРИНЦИПОВ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

Проведен анализ основных международных принципов правовой охраны окружающей среды в их направленности и общем контексте идеи устойчивого развития. Выявлено, что стремление международного сообщества к положительному экологическому эффекту сосредоточено на разработке идей, связанных с окружающей средой, которые могут принести пользу обществу и экосистемам в долгосрочной перспективе.

***Ключевые слова:* окружающая среда; природные ресурсы; государства; устойчивое развитие.**
